

TAPIOLAN PÄIVÄKODIN TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

Toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua määrittelee kaksi eri lakia: Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) (myöhemmin tasa-arvolaki) ja Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). Tasa-arvolain mukaan varhaiskasvatuksessa tulee tehdä **toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma** vuoden tai vähintään kolmen vuoden välein. Velvoite koskee myös varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävää esiopetusta.

Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että **sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa. Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan.**

Toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tarkastellaan ja kehitetään nimenomaan varhaiskasvatuksen toimintaa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma yhdessä henkilöstön kanssa. Lapsille on varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Lapsella on oikeus, ei velvollisuus osallistua suunnitteluprosessiin. Lasten osallisuus tulee toteuttaa huomioiden sekä lapsen ikä, että kehitys. Myös lasten huoltajien näkemykset tulee ottaa huomioon suunnitelmaa laadittaessa.

Tasa-arvolain mukaan toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tulee kiinnittää erityisesti huomiota **vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.**

Tasa-arvolain mukaan varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtainen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää tasa-arvon nykytilanteen *selvityksen*, jonka arvioimisessa on mukana koko henkilökunta sekä siinä on otettu huomioon lasten ja huoltajien näkemys. Suunnitelmassa on *kehittämisvaihe*, jossa keskitytään niihin teemoihin, joista selvitysvaiheessa paljastui parannettavaa tai muutettavaa. Kun toimenpiteitä on tehty, *arvioidaan*, vaikuttiko toimenpiteet arkeen päiväkodissa.

Toiminnallinen tasa-arvo ja -yhdenvertaisuussuunnitelman prosessi aloitettiin Tapiolan päiväkodissa lain tullessa voimaan 1.6.2023. Päiväkodin johtajat kouluttautuivat nykyisen lain velvoittamiin toimenpiteisiin sekä lakimuutoksen sisältöön sekä jakoivat tietoa henkilöstölle tulevasta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta.

Selvitysvaihe

Tapiolan päiväkodin tasa-arvon nykytilannetta selvitettiin henkilöstön kehittämisspäivässä joulukuussa 2023. Arviointikohteina ja -keinoina olivat lasten vastaanottaminen aamuisin, negatiivisen palautteen vähentäminen, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskävely, ketkä puhuvat aamupiirissä -kartoitus ja ikäinventaario.

Lasten vastaanottaminen aamuisin Tapiolan päiväkodin henkilöstö arvioi, että meillä on tasa-arvoinen kohtelu vastaanottaessa lapsia aamuisin. Lapsen tai kasvattajan sukupuoli ei vaikuta aamun vastaanottamiseen. Jokainen lapsi huomioidaan ja myös niin, että vanhemmalle jää sellainen tunne, että hänen lapsensa on huomioitu ja vastaanotettu. Yhteiset pelisäännöt ja hyvät käyttäytymistavat ovat henkilöstön mielestä johtaneet lasten tasa-arvoiseen kohteluun aamuisin vastaanottotilanteissa. Ryhmät kirjasivat ryhmäkohtaiseen suunnitelmaan lasten vastaanottamisesta aamuisin muun muassa, että kaikkia lapsia ja vanhempia tervehditään, kaikki lapset pääsevät halutessaan syliin, kaikki lapset otetaan vastaan samalla tavalla iästä tai sukupuolesta riippumatta. Lapset otetaan vastaan yksilölliset tarpeet huomioiden sekä lapset kohdataan positiivisella otteella. Ryhmäkohtaiseen suunnitelmaan ryhmät kirjasivat kehitettäväksi sen, että tukiviittomat otetaan käyttöön lasta vastaanottaessa aamuisin. Tarvittaessa lapsi otetaan syliin ja autetaan lapsi aloittamaan päivä hyvin. Huomioidaan yksilöllisesti lapsen tarve tulla lähelle tai kauas. Tervehditään, sanotaan "Kiva kun tulit." Katsotaan lasta ja aikuista silmiin ja kysytään aamusta, keskustellaan ja otetaan syliin.

Negatiivisen palautteen vähentäminen -tehtävään henkilökunta pohti, että kasvattajan sukupuoli ei vaikuta siihen, miten hän kieltää ja ketä, vaan enemmänkin persoona. Nykytilanteen arviossa henkilöstö nosti esiin, että kiellot kohdistuvat kuitenkin enemmän poikiin kuin tyttöihin. Pojille saatetaan jopa puhua eri äänen sävyyn ja elein kuin tytöille. Toinen ryhmä näki, että lapsen luonne vaikuttaa siihen, kuinka paljon häntä kielletään, ei niinkään sukupuoli. Suunnitelmaan ryhmät kirjasivat, että lapsen sukupuoli ei saisi vaikuttaa tapaan, miten kielletään. Kieltämisen sijaan ohjataan lasta toivottuun tekemiseen. Ennakointi on tärkeää. Kehitettävää on myös siinä, että huomioidaan entistä enemmän myönteinen toiminta ja kehutaan lasta, sillä kehu ruokkii muitakin toimimaan halutulla tavalla ja löydetään lapsen arjesta positiivisia hetkiä. Negatiivisen palautteen antamista voisi henkilöstön mielestä kehittää positiivisen kautta ja tunnetilojen sanoittamista, jotta lapsella on turvallinen ja hyvä olo. Kiellot pyritään muuttamaan kehotuksiksi ja vältetään lapsen nimen lausumista negatiivisen palautteen yhteydessä. Kielto perustellaan ja lasten kanssa keskustellaan ennakkoon tilanteista ja syyseuraus –suhteista. Kaikille puhutaan ja annetaan ohjeet samalla tavalla. Yksi ryhmä nosti esille myös puuttumisen tarpeellisuuden arvioinnin; onko aina tarpeellista puuttua? Suunnitelmana on myös, että lapsia kohdellaan tasa-arvoisesti riippumatta sukupuolesta siten, ettei ketään jaeta tyttöihin ja poikiin eikä toimintaa

suunnitella ja toteuteta sen mukaan. Lasten ulkonäköä tai vaatteita voidaan kehua, mutta huomioidaan, että kaikkia kehuaan yhtä paljon.

Ikäinventario -tehtävässä selvisi, että lelut ja leikit eivät vastaa lapsen sen hetkiseen tarpeeseen täysin ja palapelejä voisi vaihtaa useammin. Ikätasoista luettavaa löytyy ryhmistä sekä ikätasoon sopivat sakset (esim. Harjoittelusakset). Suunnitelmaan nostettiin välineiden ja lelujen materiaalien säännöllinen tarkastelu ja läpikäyminen vastaamaan lapsiryhmän tarpeita ja tarvittaessa kierrättämään leluja eri ryhmien kanssa. Lapset tulisi ottaa mukaan leikkien suunnitteluun ja kehittämiseen.

Ketkä puhuvat aamupiirissä -kartoituksessa selvisi, että henkilökunnan mielestä aamupiirin puheenvuoroihin vaikuttaa lapsen puheen kehitys, sanavarasto, uskallus, sosiaalisuus ja halu puhua. Henkilökunta pohti myös, että jos lasta ei kuulla, hän ei halua ehkä jatkossakaan ilmaista mielipidettään. Suunnitelmana on puhetimantin antaminen, viittaaminen, kehottaminen osallistumaan. Huomioidaan lasten tuentarpeet puheenvuoroa antaessa. Mielipidettä kysytään tasapuolisesti ryhmässä, niin että lapset saavat puheenvuoron tasapuolisesti. Aamupiiri voidaan pitää kahdessa osassa ja annetaan mahdollisuus vastata käyttämällä esimerkiksi kuvatukea apuna.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskävelyssä henkilöstö keskusteli leikkipisteistä ja tiloista. Ryhmät arvioivat, että lapset eivät määrittele tyttöjen tai poikien leikkejä ja leikkiympäristöjä on hyvin kehitetty kauden aikana. Kaikki lapset tuntuvat pitävän kaikista leikeistä ryhmässä. Ryhmissä ei eritellä leikkejä sukupuolen tai iän mukaan, sillä leikit on rakennettu siten, että ne tarjoavat virikkeitä iästä ja sukupuolesta riippumatta. Kehitettävää kuitenkin olisi esimerkiksi leikkitaulun käytössä, leikkiparien arpomisessa, leikkiympäristöjen muokkaamisesta säännöllisesti, pareittain leikin valitseminen leikkitaulusta ja tutustuminen ei-mieluisiin leikkeihin sekä monipuoliset lelut ja leikit lasten mielenkiinnon kohteiden mukaan.

Selvitysvaiheessa otettiin huomioon myös lasten näkemys päiväkodin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta haastattelulomakkeella, joka jaettiin kahteen ryhmään. Osallistuneet lapset olivat iältään 3–5 –vuotiaita. Lomakkeessa kysyttiin lasten näkemyksiä mm. siitä,

- onko kaikki leikit/leikkialueet sopivia niin tytöille kuin pojille?
- pääsevätkö ryhmässä kaikki lapset kaikkiin leikkipaikkoihin/leikkeihin?
- leikkivätkö ryhmässä kaikki kaikkien kanssa ja löytyykö kaikille leikkikaveri?
- kuuntelevatko meidän ryhmässämme aikuiset lasten mielipiteitä?
- saako meidän ryhmässämme jokainen lapsi ja aikuinen olla sellainen kuin on?
- saako meidän ryhmässämme jokainen lapsi kertoa asioita/mielipiteensä?
- onko meidän ryhmässämme kaikilla lapsilla mahdollisuus kertoa ideoita mitä leikitään, askarrellaan, jumpataan, luetaan?

Lasten näkemyksiä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuden nykytilasta Tapiolan päiväkodissa oli muun muassa, että kaikki leikkialueet ovat sopivia niin tytöille kuin pojille, kaikki saavat leikkiä kaikkia leikkejä, kaikki saavat leikkiä kaikkien kanssa, paitsi jos haluaa leikkiä yksin. Lisäksi lapset näkivät, että aikuiset kuuntelevat lapsia ja lasten toiveita. Lapset keskustelivat siitä, että heidän ryhmässään jokainen lapsi ja aikuinen voi olla sellainen kuin on, sillä kaikilla on oma mielipide, eikä tarvitse muuttua toiseksi ihmiseksi eikä kukaan voi määrätä, millainen on. Lapset myös keskustelivat siitä, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus kertoa ideoita, mitä leikitään tai askarrellaan, mutta aina ei voi päättää, mitä kirjaa luetaan, jos sellaista kirjaa ei ole, mutta jos on sellainen kirja, niin voi päättää. Lasten mielestä Tapiolan päiväkodissa voi päättää mitä leikitään, voi toivoa juhliin ohjelmaa, musiikkia yms. Sekä jumpassa otetaan toiveita vastaan. Lisäksi voi toivoa muskarilauluja, pelejä jne.

Huoltajien näkemyksiä nykytilanteesta selvitettiin Forms -kyselyllä seuraavilla kysymyksillä:

- Pääseekö päiväkodin pihalla kulkemaan esteettömästi esimerkiksi pyörätuolilla tai lastenrattailla? Varmistammeko tapahtumia järjestäessä sen, että tapahtuma on esteetön?
- Varhaiskasvatukseen kuuluu olennaisesti lasten maailmassa oleviin kieliin ja kulttuureihin tutustuminen. Miten haluaisitte, että teidän kotikieltänne ja -kulttuuria käsitellään ryhmän toiminnassa ja haluatko itse tulla mukaan suunnittelemaan toimintaa tai kertomaan omasta kulttuuristasi? (Koskettaa myös suomalaista kulttuuria.)
- Mikä on mielestänne paras tapa/väylä antaa palautetta ja kehittämis ehdotuksia päiväkotimme varhaiskasvatuksen toiminnasta?

Kysymykset olivat myös englannin kielellä. Vastausaikaa oli viikko ja vastauksia tuli yhteensä 23 kappaletta. Vastanneet huoltajat kokivat yleisesti, että päiväkodin pihalla pääsee kulkemaan esteettömästi. Vastaajat nostivat esille, että päiväkodin portit saattaisivat tuottaa ongelmia pyörätuolilla kulkiessa sekä jos tapahtuma järjestettäisiin pikkumetsässä, niin pyörätuolilla olisi haasteita päästä tapahtumaan esteettömästi.

Huoltajien näkemys kotikielestä ja –kulttuurista ja sen käsittelystä ryhmän toiminnassa oli, että esimerkiksi lauluja ja leikkejä voisi opetella eri kielellä ja osan vastaajien mielestä päiväkodissa tämä toteutuu hyvin. Kotimainen kulttuuri ja kieli tulee varmasti hyvin huomioitua. Lasten kielen ja kulttuurin tuominen esille ryhmässä on riittävä. Lisäksi voisi loruilla, leikeillä ja sanonnoilla vertailla niitä eri kielten ja kulttuurien sanontoihin. Yksi huoltaja nosti esiin sen, että on tärkeää, että päiväkodissa kerrotaan ylipäättään moninaisuudesta. Kielen ja kulttuurin lisäksi on tärkeää tuoda myös esille se, että myös perheet ovat moninaisia (sateenkaariperheet, kahden kulttuurin perheet, yhden vanhemman perheet, jne.). Kehitettävää voisi olla esimerkiksi erilaisien teemapäivien järjestäminen, mihin sisältyy ruokia, leivonnaisia, musiikkia, askartelua, retkiä paikallisiin kulttuurikohteisiin tutustumista, erilaisia loruja, satuja, musiikkia, murteita ja esiintyjiä. Voisi myös kertoa

kulttuureista, joita on nähnyt ulkomailla ja joihin sukulaiset kuuluvat. Esimerkiksi huoltaja kertoi, että ukrainanlaiset lapset herättävät selkeästi mielenkiintoa omissa lapsissa ja romanikulttuuria olisi hyvä tuoda esiin jo lapsista lähtien. On tärkeää, että lapsi oppii (on mukana) myös muita kulttuureja sekä erilaisuutta. Kuitenkaan unohtamatta, että suomalainen kulttuuri tuodaan esille tärkeänä ja rikkaana. Sitä ei tule korvata muiden kulttuurien ihannoinnilla tai korottamisella. Eräs huoltaja vastasi, että suomalaisia perinteitä pitäisi opettaa enemmän. Suomalaisuuden vanhat kouluperinteet katoavat tähän monikulttuurisoppaan ja että suomalaisuus ei saisi vähetä.

Vastanneiden huoltajien mielestä paras tapa/väylä antaa palautetta ja kehittämis ehdotuksia on ensimmäisenä Wilma ja toiseksi eniten kasvotusten oman ryhmän aikuisten kanssa lasten tuonti- ja hakutilanteissa. Lisäksi kannatusta saivat sähköposti, tekstiviestit, kaupungin nettisivut, kyselyt, vanhempainillat, vasukeskustelut, palautelaatikko aulassa, Forms -kyselyt ja että vastaaminen tapahtuu anonymisti. Hoitohenkilökunnalle annetaan palautetta ja ehdotuksia suoraan kasvotusten, mutta (huoltajasta) joskus tuntuu siltä, että asiat eivät välttämättä etene eteenpäin sitä kautta esimerkiksi palavereihin jne. Tässä kyselyssä käytetty Forms –kysely sai paljon hyvää palautetta ja sellaisia toivottiin jatkossakin käytettävän.

Kehittämisvaihe

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman nykytilanteen arvion jälkeen Tapiolan päiväkodissa siirryttiin kehittämisvaiheeseen. *Kehittämisvaiheessa* keskitytään niihin teemoihin, joista selvitysvaiheessa paljastui parannettavaksi tai muutettavaksi. Tapiolan päiväkodin henkilöstö kävi läpi kehittämispäivällä loppukeväältä 2024 selvitysvaiheessa nousseita kehittämiskohteita ja valitsivat yhdessä tulevan kauden kehittämisteemat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalle. Tapiolan päiväkodin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kehittämisvaiheen kohde on leikkiympäristöjen kehittäminen, joka sisältää laadukkaat leikkikokonaisuudet ja lelujen vaihtelun, ulkoleikkien kehittämisen sekä pihan leikkiympäristöjen kehittäminen.

Arviointivaihe

Kehittämisvaiheen jälkeen Tapiolan päiväkodissa nostettiin kehittämiskohteet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan. Kun sovitut toimenpiteet on tehty, *arvioidaan*, vaikuttiko toimenpiteet arkeen Tapiolan päiväkodissa. Tällä toimintakaudella arviointi tapahtuu kevään 2027 Tapiolan päiväkodin kehittämispäivässä.

[Tasa-arvosuunnittelua koskeva velvoite laajenee koskemaan varhaiskasvatusta 1.6.2023 | Tasa-arvoaltuutettu](#)

[Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Kehitä – Tasa-arvoinen varhaiskasvatus](#)